

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărandeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 3 Decembre 1904.

Nr. 49.

Pensiunile funcționarilor de bancă.

În seria hotărîrilor mai importante ale Conferenței Băncilor noastre din anul 1903 ocupă un loc de frunte și chestiunea mult discutată a sistemării pensiunilor pentru funcționarii institutelor de credit.

„Revista Economică” s’a ocupat de această chestiune în mai multe rânduri și a arătat cu exemple și cifre concrete o întreagă serie de modalități, prin cari pensiunile funcționarilor de bancă s’ar pute crea și asigura, chiar și la cele mai mici dintre institutele noastre, în condițiuni relativ destul de mulțămitoare. Pe baza acestor studii Delegațiunea Băncilor a și intrat în pertractări cu mai multe institute de asigurare și a adresat tuturor Băncilor noastre un circular cu informațiunile și instrucțiunile necesare, oferindu-le totodată serviciile sale pentru mijlocirea aranjamentelor reclamate prin deciziunea Nr. V a Conferenței din 1903.

Cu toate aceste în afacerea de care vorbim, nu s’a făcut până astăzi aproape nici un pas serios și soarta funcționarilor și a familiilor lor a rămas cum a fost în trecut: expusă tuturor eventualităților.

Causa acestui mare neajuns, care nu atinge numai interesele personale ale corpului funcționarilor, ci indirect, dar foarte adânc, și interesele Băncilor, — este a se căuta în prima linie în ținuta greșită ce au observat-o până acum înșiși funcționarii în această chestiune.

Hotărîrile luate în această privință înainte cu câți-va ani în o conferență a funcționarilor, ținută în Cluj, au dovedit până la evidență, că dâșii sunt cu totul preocupați de stările *excepționale* ce există în privința pensiunilor

la unele institute mai mari, și în deosebi la „Albina”, și așteaptă că și celelalte bănci să asigureze funcționarilor lor aceleași favoruri pentru casuri de invaliditate și de moarte.

„Revista Economică” a arătat la timpul său cu cifre elocvente, cât de greșit a fost calculul Conferenței din Cluj, cât de imposibile sunt condițiunile prealabile ale aranjamentului proiectat acolo, și cât de puțin întemeiate ar fi pretențiile basate pe un caz excepțional față cu alte institute cari nu s’au putut bucura de un avânt atât de extraordinar ca al „Albinei” din Sibiu. Concluziunea la care au ajuns apoi cercurile competente, și în deosebi și Delegațiunea Băncilor, a fost: că în stările în cari se află de present Băncile noastre, — aproape toate institute tinere și începătoare, — sistemarea pensiunilor va fi posibilă numai în condițiuni modeste și numai în cazul dacă și însuși corpul funcționarilor se va decide pentru un sacrificiu mai mare dar totuși ușor suportabil în scopul asigurării viitorului lor și al familiilor lor. Și pe această basă s’a făcut apoi propunerea, de a urma calea ce au apucat-o înaintea noastră multe institute neromânesci, și a sistemisa pensiunile prin asigurări de capital și rente, ale căror premii să le plătească în părți aproximativ egale atât singuraticile institute cât și fiecare dintre funcționarii lor.

Se pare însă, că corpul funcționarilor nu a fost mulțămit cu aceste condițiuni și că sub influența acestei nemulțămiri și direcțiunile băncilor nu s’au grăbit a prezenta adunărilor generale propunerile reclamate de Conferența din 1903.

Credem că această întrelăsare este preste măsură regretabilă, și foarte păgubitoare pentru interesele institutelor noastre, a căror viitor nu-l putem ține în destul asigurat, cât timp nu este sigură nici soarta funcționarilor ce le servesc. Și deoarece-ce după studiarea te-

meinică a acestei chestiuni am ajuns la firma convingere, că sistemizarea pensiunilor în timp mai apropiat nu se va pute face pe altă cale decât cea determinată de Delagațiunea Băncilor, ne simțim datori a insista mai departe pentru realizarea propunerii stabilite în Conferența dela 1903 și a reaminti conducătorilor Băncilor noastre și acum în presara adunărilor generale proxime, hotărîrea conferenței, prin care direcțiunile institutelor noastre au fost invitate, să propună adunării lor generale sistemizarea de pensiuni prin asigurări de capital sau rente, ale căror premii să se achite din contribuiri de circa 5% ale salariilor ce ar avé să le plătească în mărime aproximativ egală atât băncile cât și singuraticii funcționari.

Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă.

(Fine).

Dar dacă cu metoda lui Augspurg nu putem da o explicare acceptabilă contabilității în partidă dublă, aceasta o putem face ușor și bine cu ajutorul teoriei lui Hügli. Acesta consideră lucrurile așa după cum de fapt sunt: calculează avere activă, pasivă și diferența dintre aceste, capitalul, care apare ca o valoare pozitivă.

Am zis că Hügli în conturile aversei curate a schimbat înțelesul noțiunilor de „debit“ și „credit“ în acel senz, că în credit calculează valori pozitive și în debit valori negative, tocmai opus ca în conturile aversei totale. Adevărul vorbind însă, el n'a schimbat nimic, ci simplu a arătat numai, că credința de până atunci, după care toate conturile fără deosebire au să calculeze în debit valori pozitive și în credit valori negative, e eronată. Eronată o numim, căci dacă ar fi admis această părere, după cum a făcut Augspurg, dar ar fi susținut caracterul pozitiv al aversei curate, să vedem unde ar fi ajuns?

Când ar fi deschis maestru pe baza unui inventar ar fi contabilizat activele în debitul conturilor active și pasivele în creditul conturilor pasive. Până aci corect! Ce-ar fi făcut cu capitalul? Acesta fiind o valoare pozitivă, deci dacă ar fi admis că toate conturile calculează în debit valori pozitive, ar fi trebuit să debiteze contul capital. Să presupunem c'ășa ar fi și făcut! Cari ar fi fost consecințele?

$$\begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline A & P \end{array} \quad \begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline C & \end{array}$$

sau trecând capitalul în formă de diferență între active și pasive

$$\begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline A & P \end{array} \quad \begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline A & P \end{array}$$

Ce observăm? Mai întâi că lipsesce controlul contabilității în partidă dublă, întru cât sumele din debit n'ar mai putea fi egale cu cele din credit. Să zicem că

$$A = 30,000, \quad P = 5,000$$

$$\text{deci } \begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline 30,000 & 5,000 \end{array} \quad \begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline 30,000 & 5,000 \end{array}$$

Mai mult. Nu numai că nu există control,* dar vom mai face și o altă observare interesantă. Dacă activele sunt 30,000 și pasivele 5000, urmează că *capitalul e de 25,000*. Făcând saldul general al sumelor din debitul cu al celor din creditul tuturor conturilor ajungem să constatăm, că acest sald e egal cu *suma capitalului în valoare dublă*. De unde provine aceasta? Noi credem din faptul, că cele două grupe de conturi sunt omogene și fiind astfel nu e lipsă să le așezăm față în față, căci cantitățile ușor le putem inchipui în unul și același cont. În felul acesta am avea:

$$\begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline + A & - P \\ + A & - P \\ \hline + 2 A & - 2 P \end{array}$$

$$\text{sau } \begin{array}{r|l} D + & - C \\ \hline 30,000 & 5,000 \\ 30,000 & 5,000 \\ \hline 60,000 & 10,000 \end{array}$$

Din aceste reese, că n'am putea tocmai sustine, că purtăm evidență despre două grupe de avere, ci numai despre unul și același, dar de valoare dublă. De aci să și explică, de ce făcând saldul sumelor din debitul cu al celor din creditul tuturor conturilor obținem capitalul în valoare dublă.

Să mergem însă mai departe, să vedem cum ar fi cu rezultatul final? Dacă am avea un profit, atunci acesta — pentru consecvență — ar trebui contabilizat odată în debitul contului cassa și a doua-oară în debitul contului Perdere & Profit, deci de două-ori în aceeași parte de cont; tot asemenea am contabiliza și deficitul însă pe partea opusă a conturilor respective. Urmarea ar fi că și acest rezultat, făcând diferența între sumele din debit și cele din credit al tuturor conturilor, *l'am avea în sumă dublă*.

Observați tabloul anterior. Inchipuiți-vă în conturile aversei curate + (plusul) în debit și — (minusul) în credit și intervertiți sumele conform acestor semne. Adunați toate sumele de debit din toate conturile, adunați și pe cele de credit și faceți diferența acestor sume generale și veți afla o diferență de 60,200, adică de două ori 30,000, ceea-ce scim, a fost capitalul final, rezultatul din inventar. Chiar și în cazul, când n'am fi trecut capitalul în formă de diferență între active și pasive, ceea-ce ușor se poate face, căci și așa nu există control, rezultatul ar fi tot în valoare dublă.

Așa dară reasumând, dacă Hügli n'ar fi ajuns să constate caracterul opus al celor două grupe de conturi și ar fi admis, că ele sunt omogene, dar ar fi susținut caracterul opus al aversei curate, urmările ar fi fost:

1. n'ar fi existat control;

2. nu s'ar fi putut explica în deajuns momentele caracteristice pe cari se întemeiază contabilitatea dublă, anume cele două grupe de conturi. Totul ar fi avut aparența unei contabilități în partidă simplă cu active și pasive în valoare dublă.

Indată ce Hügli a înțeles însă, că cele două grupe de conturi sunt opuse, teoria contabilității în partidă dublă a fost luminată în mod desăvârșit.

După modesta noastră părere nici nu credem să se poată da un desnodământ succes principiilor fun-

* In urma urmelor un control tot ar exista, anume saldul general al conturilor aversei totale ar trebui să coincidă cu saldul general al conturilor aversei curate.

damentale ale contabilității în partidă dublă, decât cu ajutorul teoriei lui Hügli.

Dar cu toate că această teorie este cât se poate de clară, totuși în jurul ei decurge și astăzi o însemnată discuție, cu deosebire în literatura de specialitate germană. Sunt adecă mulți, cari contestă temeinicia teoriei lui Hügli, în special aderentii teoriei mercantile. Aceștia nu voiesc să recunoască, că caracterul suprem al contabilității în partidă dublă constă în existența celor două grupe de conturi, ci susțin că acest sistem de contabilitate s'ar baza numai pe un singur grup de conturi. Susțin mai departe, că deosebirea, care se face între contabilitatea în partidă simplă și între cea în partidă dublă nu e corectă, căci numirea acesteia din urmă de dublă, e de natură istorică și nu provine din împrejurarea, că poartă evidentă despre două grupe de avere și în două grupe de conturi deosebite. Noi din parte-ne am arătat și pe baza studiilor ce am făcut până astăzi nu putem admite, că contabilitatea în partidă dublă s'ar baza numai pe un singur grup de conturi.

În contra acestei teorii se mai aduce și cazul societăților pe acțiuni, unde, se zice, că nu există avere curată. Adevărat, că în sensul legii capitalul societății și fondurile de rezervă trebuiesc inventarizate între pasive, dar de fapt aceste sunt avere curată a societății. Deci și în cazul acesta explicările se pot da!

Acum pe cale de a termina expunerile noastre asupra principiilor fundamentale ale contabilității în partidă dublă, trebuie să atragem atențiunea asupra următoarelor: mecanismul acestei contabilități e unul și același, ori care teorie ar servi ca bază la explicațiile sale. Diversele teorii, între cari cea mai reală și clară e a lui Hügli, pot însă lumina mai mult sau mai puțin principiile fundamentale ale ei. Contabilitatea în partidă dublă se poate deprinde prin practică și exercițiu, dar *invăța și pricepe* nu se poate decât numai cu ajutorul unei teorii bune și sigure. După noi chestiunea principală este ca această contabilitate să fie pricepută, fiind-că apoi cu atât mai ușor o vom putea deprinde în practică. Astfel problema teoriei contabilității*) trebuie considerată ca una dintre cele mai importante chestiuni atât în școală cât și în viața practică. Cu multă dreptate se exprimă în această privință Hügli, când zice: „Die Theorie der Buchhaltung ist keine Nebensache, sondern für den Unterricht wie für die Praxis der Buchhaltung von höchster Wichtigkeit“.

* * *

Un cuvânt de încheiere! Deși personal suntem convingși, că principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă numai cu ajutorul teoriei matematice pot fi pe deplin explicate, totuși pentru școală am admite-o, numai după ce elevii sunt pe deplin stăpâni pe tehnica de contabilitate. Ca introducere în contabilitate e bine să se folosească teoria personalistă și numai în acele cazuri, unde această teorie nu se poate adevăra, să fie luate în ajutor explicațiile teoriei matematice. Aceste explicații însă au să se mărginească numai la creșterea și diminuarea averii. Un asemenea metod urmează prof. I. C. Panțu în cărțile sale de contabilitate.

*) Pentru cei ce vor să se ocupe mai amănunțit cu această chestiune am putea aminti *F. Hügli*: Buchhaltungsstudien, *G. Hansemann*: Die doppelte Buchführung in der Weltwirtschaft, *P. Moutier*: Théorie algébrique de la comptabilité, *Leon Walras*: Théorie mathématique de la richesse sociale, *H. Trautmann*: Kereskedelmi Szakoktatás.

Îndată ce elevii știu contabiliza. va fi neapărat de lipsă să fie orientați asupra defectelor teoriei personaliste și introduși cu grijă pe singura cale, care poate clarifica principiile fundamentale ale contabilității duble: teoria materialistă sau matematică. I. I. L.

O chestiune din procedura execuțională.

E datoare banca a achita din împrumutul hipotecar votat și intabulat, dar încă nelichidat darea restantă a debitorului, pentru a cărei încasare antistia comunală a lansat ordin de secuestrare asupra împrumutului la adresa băncii?

De repețite ori s'au ivit cazuri, în cari antistia comunală, aflând că locuitorii comunei au contras împrumuturi dela bănci, pentru asigurarea dării restante a respectivilor locuitori, a cuprins împrumuturile votate imediat după intabulare, dar înainte de lichidare, și prin organul ei oficios a interzis prin mandat de secuestrare asemnarea sumei trebuincioase pentru achitarea dării restante a debitorilor. Interdictul amintit antistia comunală îl editează cu provocare la §-ul 58 al legii din 1883 art. XLIV.

Se impune deci întrebarea, că este oare îndreptățită antistia comunală a secuestra suma împrumutului votat înainte de ce s'ar fi asemnat acela la adresa debitorului.

Pun tema aceasta ca întrebare deschisă pe lângă recercarea, ca acei cari au voie și se simt chemați, să-și dea și ei părerea în coloanele acestei reviste, iar părerea mea o las să urmeze aici.

Din punct de vedere al oportunității e fără îndoială în interesul băncii, ca pe realitățile, cari servesc ca acoperire pentru împrumutul votat, să fie cât mai puține sarcini, sau cu alte cuvinte realitățile să nu fie expuse pericolului de-a fi vândute la licitație publică în urma cererii oare-cărui creditor al proprietarului. Ce e drept interesul băncii nu-i periclitat, dacă creditorul respectiv e intabulat după ea, dar sunt sarcini, cari fără considerare la aceea, că vre-o pretensie e intabulată înaintea lor, în cas de licitație vin achitate între pozițiile preferite și numai după acestea urmează sarcinile intabulate în șirul intabulării esoperate. Între sarcinile preferite se numără și darea. Astfel dară în cazul, dacă darea nu-i achitată, înzadar își intabulează institutul pretensia în primul loc, căci dacă se cere vânzarea realităților pentru darea restantă, din prețul de vânzare aceasta va fi achitată întâiu. De aceea din punct de vedere al oportunității e bine ca darea restantă să fie achitată și eventual chiar banca să o achite cu invoirea debitorului din împrumutul votat.

Cu totul altfel stă însă treaba din punct de vedere juridic. Paragraful 58 al legii sus amintite dispune, că la efectuarea execuției mobiliare pentru încasarea dării restante să se cuprindă înainte de toate în ordinea următoare:

- a) bani gata de ai debitorului;
- b) hârtii de valoare; în lipsa acestora:
- c) venite în număr, la cari aparțin:

- aa) chiriile;
- bb) arândile;
- cc) pretensiunile și venitele pecuniare elocate de execut la bănci private sau publice, banii dați împrumut particularilor pe baza unui document și în fine

alte pretensiuni, cari sub ori-ce fel de titlu compet executului.

Pretensiunile executului față de particulari numai în acel cas se pot execua înaintea altor mobile ale lui, dacă organul, care efectuează execuția, le află deplin asigurate. În cazul contrar îi stă liber, respective e de datorința lui a cuprinde înaintea acelor pretensiuni conform regulilor §-lui 59 al acestei legi alte mobile și numai în cazul, dacă aceste mobile n'ar oferi acoperire destulă, a cuprinde pretensiunile cari le va găsi relativ mai mult asigurate.

Același paragraf dispune mai departe următoarele:

La sequestrarea pretensiunilor sunt a se aplica în mod corăspundător și dispozițiile §§-lor 79, 80, 81, 82, 83, 121 și 122 ai legii din 1881 art. LX cu aceea abatere:

- a) că despre sequestrarea pretensiunii este a se încunoștiința debitorul executului pe lângă aceea provocare, ca pretensiunea în valoarea sumei sequestrate să nu o plătească restanțierului, ci la cassa oficiului de dare numit în opreliște, sau dacă s'a sequestrat pe cale judecătorească și în favorul altuia, să o depună la aceea judecătorie, al cărei exmis a efectuit prima zălogire; și
- b) că în cazul sequestrării unei pretensiuni asigurate prin ipotecă nu numai exmisul, ci și inspectorul de dare e îndreptățit a recerca nemijlocit autoritatea funduară pentru intabularea dreptului de zălog.

Banii gata și hârtiile de valoare luate sub sequestru încă în ziua pemnorării sunt a se preda spre păstrare artistiei comunale.

Acestea sunt dispozițiile esențiale ale §-lui 58, pe baza căruia artistii comunale sequestrează împrumuturile votate. De aici se vede însă, că sequestrarea se face în mod foarte greșit și ilegal.

Sub punctul *cc*) împrumutul nu se poate subsuma, fiind-că acela numai pentru bancă e *pretensiune*, iar din punctul de vedere al debitorului e *datorie*.

Sub punctul *a*) că *bani gata* asemenea nu se poate subsuma împrumutul din următoarele motive.

Cu toate-că împrumutul e deja intabulat în favorul băncii, contractul încă nu e perfect, deoarece banii nu s'au asemnat, împrumutul nu s'a lichidat, iar înainte de lichidare de o parte banca — din anumite motive — poate revoca împrumutul, de altă parte debitorul în spe are dreptul de-a renunța la împrumut. Afară de aceea contractul sună așa, ca banca să *numere suma împrumutului neștirbită în bani gata la mâna partidei*. De aici apoi urmează că pentru partidă nu poate fi vorba de „bani gata” înainte de lichidare, adecă înainte de ce banca îi numără sau asemează împrumutul, prin ceea-ce contractul devine perfect. Este deci prea evident că nici sequestrarea nu se poate face înainte, ci numai după lichidare; prin urmare sequestrarea artistilor comunale e nebasată, ilegală și absurdă, iar pentru de-a fi scutite băncile de șicanări următoare, în asemenea casuri nu rămâne alta, decât a face imediat remonstrație la locul competent. *Dr. Al. Vasiliu.*

Bursa și speculațiunile.

(Fine).

Biroul de aranjament provoacă pe *ultimile mâni*, adecă pe ultimul vîndător, în exemplul nostru, E, care a speculat à la baisse să depună efectele vindute, iar pe ultimul cumpărător, N, care a speculat à la hausse să numere contra valoarea în bani. Dar ultimul vîndător poate satisface acestei provocări numai dacă de

fapt are efectele vindute, tot asemenea ultimul cumpărător dacă are banii necesari. Se nasce însă între-barea, în cas când ei n'ar avea efectele respective banii de lipsă, ce fac, cum își pot ajuta?

În cazul acesta, E va căuta pe cine-va, se va duce la vre-o bancă sau la vre-un bancher, cu care va conveni să depună în locul său efectele, în schimbul prețului, calculat cu cursul de lichidare, preț ce-l va încassa dela ultimul cumpărător prin biroul de aranjament. Banca sau bancherul va da lui E efectele dar numai împrumut, obligându-se acest din urmă, că peste 15 sau 30 de zile, cu un cuvînt la o nouă zi de lichidare a afacerilor pe termin, le va reînapoia tot cu același curs. Un exemplu: E avea să lifereze la 15 Dec. 20 acții de credit ungare. Cursul de lichidare să fie K 778. E se va duce la o bancă și va cere să-i împrumute 20 de acții de credit pe lângă acest curs, obligându-se în schimb, că per ultimo Decembre sau per medio Ianuar îi va da înapoi aceste sau alte 20 de acții de credit tot cu cursul acesta de 778, indiferent dacă la aceea zi cursul de lichidare va fi mai mare sau mai mic. Pentru această intervenire, E va plăti băncii un premiu, o provisiune în bani, care depinde de tocmeală și care se numește *deport*. Așa dară E, baissierul va plăti băncii *deport pentru efectele luate dela bancă împrumut*.

Tot cam în felul acesta își va ajuta și N, care e provocat să depună banii și să ridice efectele. Acesta are lipsă deci de o sumă de bani, egală cu valoarea efectelor, socotite cu cursul de lichidare K 778. N se va duce așadară la o bancă sau la un bancher și va conveni să ridice cele douăzeci de acții în locul său, plătind valoarea acestora după cursul știut. Tot odată se va obliga, că la o nouă zi de lichidare a afacerilor pe termin se va prezenta și va cumpără înapoi dela bancă efectele, bine înțeles tot cu cursul de K 778. Banca va ajuta pe N, dându-i suma de bani necesară ca să ridice efectele dela biroul de aranjament, dar pentru aceasta intervenire va pretinde, ca și în cazul precedent, un premiu, o provisiune în bani, care se numește *report*. Așa dară *haussierul plătește report pentru banii luați dela bancă sau bancher*.

Pentru E și N aceste invoieli cu băncile sau cu bancherii sunt avantajoase, fiind-că prin ele au posibilitatea să-și prolongească afacerile, creștînd, pe baza combinațiunilor ce-și pot face, că până la terminul când au să reînapoieze efectele respective banii, cursurile totuși se vor forma astfel, ca să convină speculațiunilor lor. Anume baissierul crede, că cursurile vor scădea și el va putea cumpăra efectele, iar haussierul, că se vor urca și astfel el le va putea vinde; ambii însă cred, că vor putea cumpăra și vinde în așa mod ca să-și reînapoieze nu numai premiile de *deport* respective de *report*, ci să realizeze și profit pe deasupra.

Aceste afaceri se obicinuesc a se numi: *afaceri de prolongire*. La aceste afaceri așadară speculatorul à la baisse sau baissierul la ziua lichidării ia *efecte împrumut* pentru cari plătește *deport*, iar speculatorul à la hausse ia *bani împrumut*, pentru cari plătește *report*.

Băncile și bancherii se invoiesc la aceste afaceri pentru-că prin premiile de *deport* și *report* nu fac alta decât își fructifică capitalurile. Cu cât aceste premii sunt mai mari, cu atât banii se fructifică mai bine și vice-versa. Aceste premii încă sunt expuse fluctuațiunilor.

Ele depind în prima linie de ofertă și cerere, dar asupra lor influențează cu deosebire imprejurarea, sunt sau nu sunt bani pe piață?

Cât privește oferta și cererea trebuie să observăm că la una și aceeași bursă vinzătorii și cumpărătorii nu stau totdeauna în raport egal. Cu considerare la raportul dintre aceștia, distingem două cazuri și anume: *Pot fi mai mulți vinzători de cât cumpărători*, sau oferta e mai mare ca cererea, în care caz zicem, că bursa e angajată în speculații la la hausse. În astfel de situații vinzătorii, baissierii, cari vor să-și prelungească afacerile vor căuta marfă, efecte și o vor găsi la banchieri și bănci, cărora le vor plăti *deport*. Da, dar ei pot găsi marfă, efecte și la aceia, cari în aceleași valori au speculat la la hausse și cari voiesc să-și prelungească afacerile. Deci ușor se poate întâmpla, că baissierii să plătească *deport* haussierilor. A doua alternativă cu privire la raportul dintre oferta și cerere, este, că *pot fi mulți cumpărători și puțini vinzători* în care caz zicem, că bursa e angajată în speculații la la hausse. Cumpărătorii, ce vor să-și prelungească afacerile caută bani și astfel plătesc celor ce li împrumută *report*. Și vor pute plăti *report* — tocmai contrar ca în cazul precedent — și acelora, cari speculează la la baisse în aceleași valori și cari voind să-și prelungească afacerile, oferă bani și caută efecte. Așa dar speculatorii la la baisse sau baissierii la prelungire plătesc *deport*, dar pot să capete și *report*; vice-versa speculatorii la la hausse, haussierii plătesc *report* dar pot căpăta și *deport*. Că anume care din aceste cazuri poate obveni, aceea depinde de relațiile pieții financiare și de fluctuațiunea etalonului.

Când sunt bani în abundență pe piață, cari caută să fie plasați, evident, că atât *deportul*, cât și *reportul* scade, căci proprietarii de efecte și cei de bani, cari împrumută celor ce vor să-și prelungească afacerile, se mulțimesc și cu dobândă mică, ori — poate obveni cazul — că împrumută fără premii de *deport*, respective de *report*. Ba mai mult, când sunt mulți bani pe piață se poate întâmpla, că baissierul în loc să plătească băncii sau bancherului *deport*, căpăta el dela aceștia *report* și invers. În loc ca haussierul să plătească *report*, poate căpăta el *deport*.

Ca să înțelegem aceasta aparițiune curioasă, să ne oprim un moment și să vedem, ce câștigă bancherul, care împrumută de ex. efecte baissierului. Câștigă mai întâiu premiul de *deport*, apoi mai are și un profit dela dobândă ce o aduce banii primiți pentru acele efecte. Anume dacă azi în 15 Decembrie el dă efectele baissierului, i-le va calcula cu cursul de lichidare, dar îi va socoti — dacă cuponul ar fi de Iulie-Januarie — și interesele din 1 Iulie până în 15 Dec. Baissierul la 31 Decembrie îi duce înapoi efectele, când bancherul îi va plăti pe lângă valoarea de curs și interese la cupoane, dar nu numai până la 15, ci până la 31 Decembrie. El poate plăti aceste interese, pentru că banii luați dela baissier în 15 Dec. i-a întrebuintat în mod rentabil.

Presupunem că un efect aduce 5% și valoarea de curs e al pari, atunci, dacă și etalonul pe piață e tot numai 5%, venitul banilor primiți dela baissier și interesele ce se vor replăti la reînapoierea efectelor se egalează, astfel, că singurul profit al bancherului va fi premiul de *deport*.

Dacă însă cursul efectelor este peste pari, să dăcem de ex. că la o acție cu valoare nominală de K 100 și cu cupon de 4%, valoarea de curs este K 200, atunci bancherul primesc dela baissier K 200 pe cari le folosește în afaceri, aducându-i un venit dublu ca cât va plăti el interese, când i-se vor reînapoia efectele. El va plăti numai dela valoarea nominală, deci 4% și va încasa dela valoarea de curs, o va-

loare dublă ca cea nominală, un venit, care corespunde unui procent dublu, adică 8%.

În acest caz bancherului îi rămâne plusul dobândei de 4%, pe lângă care și premiul de *deport*. Aceasta ar fi deja prea mult și de aceea în astfel de împrejurări bancherul nu numai, că nu reflectează la premiul de *deport*, ci mai reînapoiază și din plusul venitului de dobândă o anumită parte baissierului sub titlu de *report*.

Tocmai invers se va petrece lucrul cu haussierul.

Acesta dă efecte și ia bani. Când cursul e al pari venitul banilor și dobânda efectelor se anulează. Dar dacă efectele stau mult sub pari, de ex. o acție de K 200 valoare nominală are un curs numai de 100, atunci haussierul încasează venit de dobândă numai dela 100, să zicem 4%, și plătește interese când rescumpără efectele dela valoarea nominală de 200, ceea ce corespunde cu 8%. În acest caz bancherul nu numai că va renunța la premiul de *report*, dar va rebonifica o parte din supraplusul de interese haussierului sub titlu de *deport*. Iată așa se explică cum ajunge baissierul să încaseze *report* și haussierul *deport*.

Dacă din contră nu sunt bani pe piață, atunci atât *deportul*, cât și *reportul* se urcă, căci bancherii pretind dobândă mai mare. Baissierul, care caută efecte va fi silit să plătească *deport* mare cu deosebire dacă bancherul mai perde și la dobânda efectelor, când aceste stau sub pari. Haussierul va plăti *report* mare mai cu samă, dacă bancherul are pagubă la dobânda efectelor, când aceste sunt peste pari.

Aceste împrejurări complică mult operațiunile târgului financiar dela bursa. Ele devin și mai complicate, când ne gândim că speculațiunile nu se mărginesc numai pe lângă aceste afaceri de prelungire, ci ni se infățișează și sub alte forme, cari de cari mai interesante în felul lor. Despre aceste cu alte ocazii.

I. I. L.

JURISDICȚIUNE.

IV. Dreptul financiar.

Pe casele, cari sunt permanent scutite de dare, nu se poate face arunc de dare comunală.

(Judecătoria administrativă: Nr. 582/1904).

Și urmașii fraților vitregi trebuie să plătească numai competența de ereditate de 5%.

(Jud. adm.: Nr. 121/1903).

Dacă partida de aceea cere ștergerea competenței, fiind-că nu ea în calitate de inct, ci numai actorul a putut fi deobligat să plătească competența de timbru ce s'a ivit în decursul procesului: în cazul acesta recursul nu-i legat de termen.

(Jud. adm.: Nr. 11,923/1902).

În răstimpul usufructului singur usufructuarul imobilului e dator a plăti darea de venit după clasa a doua.

(Jud. adm.: Nr. 3760/1904).

V. Dreptul industrial.

Folosirea publicațiunei: „Prăvălia aceasta se descompune, marfa se vinde cu prețuri foarte scădute“ învoalvă transgresiunea provădută în legea din 1884 art. XVII. §. 51. (Decis. min. Nr. 33,453 din 16 Iulie 1904).

Industriașii nu-s îndreptățiți a-și restringe în defavorul interesului public licența de-a exercia liber meseria; o astfel de restringere în defavorul publicului e cartelul, prin care băcanii se deobligă reciproc a scumpi alimentele și prin care implicit se intenționează păgubirea consumenților. (Curia: Nr. 1,476/1904.)

Ocupațiunea ucenicilor. Conform ordinațiunei date de ministrul de comerț sub Nr. 41,454/1903, ucenicii pot fi aplicați numai la lucrul ce aparține meseriei, la care s'au angajat; cine aplică pe ucenici la lucruri, cari nu stau în legătură cu meseria respectivă, comite transgresiune și în înțelesul §-ului 63, al legii industriale se pedepsește cu amendă în bani.

Dr. Al. V.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Decembre 1904.

Cererile mari de bani dela ultimo au căutat acoperire aproape exclusiv la banca de emisiune. Astfel cererile înaintate la centrala Băncii Austro-Ungare din B.-Pesta la 29 Nov. a. c. s'au cifrat cu K 11 mil. față de scadențe în sumă de K 1.7 mil. La centrala din Viena cererile au fost de K 21 mil., iar scadențele K 1.5 mil. Deși în zilele din urmă au încurs la băncile vieneze sume considerabile prin replătiri din Paris, totuși discontul cambiilor de prima bonitate a fost $3\frac{7}{16}$ — $3\frac{1}{2}$ %, iar cambiile de portofoliu s'au discontat dela 4% în sus.

În Berlin etalonul arată tendința de scădere, discontul privat s'a redus la $3\frac{3}{4}$ %. În Londra tendința este fermă, discontul privat a fost $2\frac{1}{4}$ — $2\frac{3}{4}$ %, iar în Paris discontul s'a redus la $3\frac{1}{4}$ %.

CRONICA.

Adaus de scumpete funcționarilor. În vederea scumpetei, ce dominează pretutindenea în urma secetei din vara anului curent, funcționarii de bancă din capitală au pornit o acțiune pentru a exopera dela direcțiunile lor un adaus de scumpete corăspunător. Acțiunea a avut succes și prima bancă, care s'a grăbit a satisface cererea motivată și justă a funcționarilor sei a fost „Pester Ung. Commercialbank”, votând spre scopul acesta, pe timp de un an o sumă corăspunătoare. Celelalte bănci vor urma exemplul uman al numitei bănci, exemplu, care ar fi de dorit să fie urmat și de băncile din provincie, unde scumpetea nu este mai puțin simțitoare ca în capitală.

O reuniune regnicolară a funcționarilor institutelor de bani din provincie. Un grup de 52 de funcționari de bancă dela diferite bănci din provincie, între cari și doi români (Ioan Bălătescu din Bocșa mont. și Ioan P. Lazar din Șimleu) au convocat pe 4 Decembre a. c. o adunare a funcționarilor de bancă din provincie, în scopul înființării unei reuniuni menită, a reprezenta și apăra interesele funcționarilor, a contribui la ameliorarea situațiunii lor sociale și materiale și a provoca cultivarea membrilor sei în cunoștințele de specialitate etc. etc.

Reuniunea proiectată va avea 4 categorii de membri, membri fondatori, cari fac o fundațiune de cel puțin

K 2000.—; membri ordinari: a) funcționarii de bancă denumiți definitiv, cari se obligă a plăti 5 ani, câte o taxă de K 12.— la an și b) personalul ajutător și practicanții dela bănci, cari se obligă a plăti 5 ani, câte o taxă anuală de K 6.—; membri ajutători, toți aceia, cari se angajează a promova interesele reuniunii și se obligă a plăti cel puțin 3 ani câte o taxă anuală de K 5.— și membri onorari, aleși de adunarea generală a reuniunii drept recunoștință a meritelor, câștigate pentru reuniune.

Camera comercială italiană în Bucuresci.

Între instituțiunile moderne, menite să sprijinească și înlesnească comerțul și circulațiunea, camerele comerciale ocupă un loc de frunte, așa că guvernele înființează astfel de camere nu numai pe teritoriile țerilor lor, ci și în străinătate. Acum vedem, după informațiunile ce le dă organul muzeului comercial ungar, că guvernul italian, în vederea relațiilor comerciale din ce în ce mai estinse între Italia și România, a decis înființarea unei camere comerciale italiene în Bucuresci.

Magyar közgazdasági társaság. O societate a economiștilor maghiari, al cărei președinte e fostul guvernor al băncii Austro-Ungare, *Kautz Gyula*, și-a pus de scop, după cum cetim în organul oficios al acestei societăți „Közgazdasági szemle”, să pornească o acțiune mai energică ca să clarifice așa numita chestiune a băncilor naționalităților despre care se colportează în presa și publicul maghiar cele mai contrazicătoare versiuni. Spre scopul acesta se vor ținea mai multe conferențe asupra acestei chestiuni. Începutul l-a făcut *Barabás Endre* vorbind despre acțiunea băncilor naționalităților în Săcuime. În lucrarea sa se ocupă de activitatea „Albinei” și a unor bănci săsești în Săcuime după nenorocitul bancrot al băncii ungurești din Székelyudvarhely. Afirmatiunile lui Barabás relativ la „Albina” sunt une-ori cam exagerate. Din parte-ne dorim, ca cei cu atâta durere pentru neamul săcuiesc să aibă succes și să clarifice în mod just această chestiune a băncilor naționalităților. Când vor termina, ne vom spune și noi cuvântul nostru.

Contribuțiunile comunale și de stat în 1899. Conform unei statistice recente a ministeriului de finanțe cu privire la contribuțiunile de stat pe baza cărora se măsura contribuțiunile comunale, în anul 1899 s'au măsurat următoarele contribuțiuni:

	Contribuț. de stat	Contribuțiuni comunale
	în florini	
în 11,560 comune mari și mici	59.559,558	16.525,838 = 27.7%
în 85 orașe cu magistrat regulat	8.811,148	3.086,564 = 35%
în 24 orașe cu drept municipal	6.730,237	3.268,869 = 48%

Contribuțiunea directă de stat luată de basă la măsurarea contribuțiunii comunale s'a cifrat deci la fl. 75.100,944, iar contribuțiunea comunala la fl. 22.881,272, sau în mediu 30.4%. — De observat este că în sumele de sus nu se cuprind contribuțiunile din B.-Pesta și Fiume, că de fapt există 12,496 comune și 105 orașe cu magistrat regulat, dintre cari 936 comune și 20 orașe cu magistrat regulat au fost fără contribuțiuni comunale. Comparând contribuțiunile mē-

surate cu cele de fapt incassate rezultă următoarele restanțe:

	Contribuțiuni comunale în florini.	Contribuț. de stat
Comune mari și mici . . .	5.780,357 = 34·9%	12.683,838
Orașe cu magistrat regulat	982,137 = 31·8%	1.816,435
Orașe cu drept municipal .	940,329 = 28·7%	2.113,543

Din registrul firmelor. „Detunata“ în Bucium.
Șters: Nicolae Băieșan. *

BIBLIOGRAFIE.

Le mouvement économique. (Roumanie et péninsule balkanique) Revue mensuelle. Directeur: Nicolas Xénopol, docteur en droit, ancien député. Bucarest.

Acesta este titlul unei noue reviste, până acum unică în felul său, ce apare în București, în limba franceză, sub direcția dlui Nicolae Xenopol.

Revista aceasta, al cărei prim număr a apărut în 1 Decembrie a. c., cum ni-se spune în introducere, își propune să facă cunoscut situațiunea economică a României și a statelor, cari compun peninsula balcanică.

Fiind astfel de un interes general și adresându-se marelui public european, se explică de ce apare în limba franceză.

Numărul prim cuprinde un material bogat și variat. Dintre numeroasele articole apărute în acest număr, amintim în traducere românească următoarele:

Plasarea capitalurilor străine în România, de Nicolae Xenopol;

Politica economică a României în orient, de Dr. I. Colescu;

Huila (cărbune de peatră) albă în România, de inginerul P. Michel;

Expozițiunea societății agrare, de Dr. C. Istrati.

Afară de aceste mai găsim o dare de samă de G. Danielopol asupra unei publicațiuni în limba franceză: Le crime de fausse monnaie; Bugetul Bulgariei pe 1904; Calea ferată de Bagdad; Producțiunea agricolă în România; Petroleul român; Situațiunea financiară în România; Datoria publică otomană etc.

Nădărdim, că această revistă va face excelente servicii celor ce vor să se ocupe de chestiunile economice din Balcani. Pentru numerii viitori vedem deja anunțate articole de persoane distinse din România și din străinătate.

SUMAR.

Pensiunea funcționarilor de bancă. — Principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă. — O chestiune din procedura execuțională. — Bursa și speculațiunile. — Jurisdicțiune. — Revista financiară: Situațiunea — Cronică: Aduș de scumpete funcționarilor, O reuniune regnicolară a funcționarilor institutelor de bani din provincie, Cameră comercială italiană în București, Magyar közgazdasági társaság, Contribuțiunile comunale și de stat în 1899. — Bibliografie: Le mouvement économique.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 30 Novembre 1904.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
Datoria publică comună.			
	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	v cor. 100-25	p. 100 K 100-50
5	" " arg. Ian., Iulie. 16% "	100-05	100-50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% "	—	—
5	" " " 1860 à fl. 500— " 20% "	157-20	157—
5	" " " 1860 à fl. 100— " 20% "	188-50	187-75
—	" " " 1864 à fl. 100— " 20% "	—	279—
Datoria publică austriacă.			
1	Renta austr. aur., scut. de dare	120-05	120-50
4	" " Cor.	100-35	100-50
3 1/2	" " de invest.	91-55	—
Datoria publică ungară.			
4	Renta ung. aur, scut. de dare	119-05	119-25
4	" " Cor. " " "	98-35	98-55
3 1/2	" " " " " " " " " " "	89-10	89-25
4	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	210—	209—
4	" " p. regul. Tisei sc. de dare	163-75	164—
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slav. " " "	102-50	102-50
3	Impr. p. regul. Porților de fier " " "	83-10	83—
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	—	99-50
4	" " ungare " " "	98-85	99-20
Alte datorii publice.			
5	Los. p. regulara Dunării, à 100 fl.	282—	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	98-50	98-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105—	—
2	" " sârbesci à 100 fr.	98-30	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	134-25	—
—	Impr. bulgar 1889	113-90	114—
Serisuri fonciare și a. a.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100-45	—
3	" " " " " cu premii, 1880	316—	—
4	Banca austro-ungară 40 1/2 ani	100-75	100-75
4	" " " " " 50 ani	—	101-10
4 1/2	Banca com. ung. Pesta	100-90	101-25
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108-45	108—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	100-50	101—
4	" " " I Casse de păstr. patriot., Pesta	98—	99—
4	Inst. de credit fonciar ungar	100-50	101—
8 1/2	" " " " " " " " " " "	100-20	100-40
4 1/2	Banca hipotecară ungară	101-25	101-25
4	" " " " " " " " " " "	101-30	99-25
4	" " " " " " " " " " " cu premii	277—	139-50
3 0/10	Banca hip. ung. cu premii	—	110-50
5	Albina, Sibiu	—	102-50
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102-50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101-75
Losuri.			
	Basilica, à fl. 5—	21-70	21-50
	Credit, à fl. 100—	489—	492—
	Clary, à fl. 40— v. c.	166—	—
	Buda, à fl. 40—	172—	175—
	Pálffy, à fl. 40—	174—	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	56—	56—
	" " ungară, à fl. 5—	29-80	30-50
	Rudolf, à fl. 10—	70—	—
	Salm. à fl. 40— v. c.	231—	—
	Salzburg, à fl. 20—	81—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	533-50	—
	Triest, à fl. 50—	300—	—
	„Jó sziv“, à K. 4—	—	10-75
Valute.			
	Galbini austr. sau ung.	11-38	11-43
	" " c. reg.	11-36	11-33
	Napoleon d'or (20 freci sau 8 fl. aur)	19-09	19-11
	20 Marce germ. aur	23-57	23-58
	Ruble rusesci de hârtie per bucată	—	2-55
	Bilete germ. 100 M.	117-70	117-80
	" franc. 100 Fr.	—	95-52
	" ital. 100 Lire	95-35	95-50
	Ruble, bilete, 100	254-50	—
	Lei românesci, 100	—	93-85

Prețul per bucată

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 30 Novembre 1904.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde . . .	9-90—10-25
" " Tisa	" " " " . . .	10-05 - 10-40
" " Pesta	" " " " . . .	10-00—10-30
" " Alba-reg.	" " " " . . .	10-00—10-25
" " Bacica	" " " " . . .	9-95—10-25
Secară	" " " " . . .	7-45— 7-65
Orz	" " " " . . .	7-10— 7-40
Ovės	" " " " . . .	6-90— 7-30
Porumb	" " " " . . .	7-60— 7-80
Rapiță	" " " " . . .	11-25—11-50
Untură de porc B.-Pesta	" " " " . . .	64-50
Slănină (clisă)	" " " " . . .	53-00—53-50

Bursa de București.

Cursul din 24 Novembre 1904.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	102 ¹ / ₄
" " 1892 5%	" "	103 ¹ / ₄
" " 274 mil. 4%	" "	92 ¹ / ₂
" " 1898 4%	" "	89
Fonciare rurale 5%	" "	103 ¹ / ₂
" " 4%	" "	93 ⁷ / ₈
Seris. fonc. urb. București 5%	" "	93 ⁷ / ₈
" " Iași	" "	89 ³ / ₄

Drepturile, datorințele
și responsabilitatea membrilor din direcțiune

de

Alfred Kormos,

traducere autorisată de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Prețul 3 cor.

Se poate comanda la traducător în Sibiiu
sau la Librăria archidieceșană din Sibiiu.Drepturile,
datorințele și responsabilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,

traducere autorisată de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Prețul K 150

Se poate comanda la traducător în Sibiiu
sau la Librăria archidieceșană din Sibiiu.În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1.—, leg. K 1.50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

I (1900). II (1901). III (1902). IV (1903). V (1904).

Prețul: câte K 3.—.

Se comandă la Administrația „Re-
vistei Economice“ în Sibiiu (Nagyszeben).

Medalia de aur dela Exponziția științifică din București, 1903.

Enciclopedia Română
publicată din îndestularea și sub auspiciile
ASOCIAȚIUNII
pentru
Literatură română și cultura poporului român
de
Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrații
și harte.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri
legate luxos
K 80.—

33 fasc.
broșurate
K 70.—

Minerva

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiiu.
1904

Se comandă la
Biroul „Asociațiunii“ Sibiiu, str. Morii Nr. 8.